

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок: Фінанси

Затверджено рішенням Ради з якості ННІ БіЕМ

Голова Ради з якості ННІ БіЕМ

Хомутенко Людмила Іванівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Пахненко Олена Михайлівна

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Фінанси	Керівник РПГ (гарант програми) Гриценко Лариса Леонідівна
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра фінансових технологій і підприємництва	Завідувач кафедри Гриценко Лариса Леонідівна

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Фіскальна політика
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра фінансових технологій і підприємництва
Розробник(и)	Пахненко Олена Михайлівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. ЄКТС, 30 год. становить курсова робота. Для денної форми навчання 90 год. становить контактна робота з викладачем (42 год. лекцій, 48 год. практичних занять), 60 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фінанси"
Передумови для вивчення дисципліни	Державний фінансовий контроль, Цифровізація у корпоративних фінансах, Фінансові стратегії підприємства
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення студентами сучасного конструктивного, фундаментального мислення та системи базових знань з питань фіскальної політики та практичних навичок роботи з використання законодавчих і нормативних документів з питань оподаткування, фіскального планування та регулювання; здійснення заходів щодо планування та виконанням бюджетів різних рівнів

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Теоретичні основи фінансової політики

Сутність і призначення фінансової політики у системі державного регулювання економіки. Еволюція наукових підходів до фінансової політики: від класичних теорій до сучасних концепцій фінансової стійкості. Цілі, принципи та інструменти фінансової політики. Взаємозв'язок фінансової, бюджетної, податкової та боргової політики у структурі фінансової політики держави. Механізм реалізації фінансової політики: суб'єкти, об'єкти, методи впливу. Концепція управління державними фінансами, орієнтована на результат: ефективність, прозорість, синергія політик. Роль фінансової політики у досягненні Цілей сталого розвитку (SDGs): економічне зростання, фінансова інклюзія, соціальна рівність.

Тема 2 Організаційно-інституційні засади реалізації фінансової політики

Інституційна архітектура фінансової політики. Взаємодія центральних і місцевих органів влади у процесі формування фінансової стратегії. Роль Міністерства фінансів як координатора державної фінансової політики. Стратегічні пріоритети та реформи Державної податкової служби України. Міжнародні організації (МВФ, Світовий банк, ОЕСР, ЄС): їх вплив на формування фінансової політики. Інституційна спроможність публічних фінансів: результативність, підзвітність, ефективність управління бюджетними ресурсами.

Тема 3 Адміністрування податків у системі фінансової політики

Сутність і завдання податкового адміністрування в умовах реформування системи державних фінансів. Облік платників податків – юридичних і фізичних осіб. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків. Адміністрування податку на додану вартість, акцизного податку, податку на прибуток. Податкові перевірки, моніторинг, контроль. Електронні сервіси адміністрування податків: е-кабінет платника, автоматизована звітність, обмін інформацією. Антикорупційні аспекти адміністрування. Євроінтеграційні напрями модернізації податкового адміністрування.

Тема 4 Оподаткування як основа реалізації фінансової політики

Сутність, структура і функції податкової системи. Види податків: прямі й непрямі, їх фінансова та регулююча роль. Загальнодержавні податки і збори: ПДВ, акциз, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, мито, рентна плата. Місцеві податки і збори: склад, порядок справляння, роль у формуванні фінансової спроможності територіальних громад. Податкова гармонізація у межах ЄС. Податкові стимули економічного розвитку та інвестицій. “Зелене” оподаткування у контексті ЦСР: екологічні податки, стимулювання енергоефективності, вуглецеве ціноутворення.

Тема 5 Спеціальні податкові режими у фінансовій політиці

Поняття та класифікація спеціальних податкових режимів. Спрощена система оподаткування: умови застосування, адміністрування, суб'єкти. Податкові стимули для малого й середнього бізнесу. Особливості оподаткування у межах режимів “Дія.City”, аграрного сектору, індустриальних парків. Податкові пільги для інноваційної діяльності та сталого розвитку підприємств. Узгодження спеціальних режимів з нормами ЄС. Оцінка впливу спеціальних режимів на зайнятість, інвестиції та регіональний розвиток.

Тема 6 Фіскальне регулювання доходів бюджету

Сутність і завдання фіскального регулювання доходів. Джерела формування доходів державного та місцевих бюджетів. Роль податкових і неподаткових надходжень у забезпеченні збалансованості бюджету. Фіскальні принципи формування доходів територіальних громад. Механізми бюджетного вирівнювання: нормативи відрахувань, частка державних податків у місцевих доходах. Фіскальна децентралізація та фінансова автономія місцевих бюджетів. Оцінка ефективності системи доходів у контексті ЦСР 8 “Тідна праця та економічне зростання” і ЦСР 10 “Зменшення нерівності”.

Тема 7 Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики

Роль бюджетних видатків у реалізації пріоритетів державної політики. Класифікація видатків за економічною та функціональною ознаками. Основні напрями бюджетних видатків: соціальна сфера, оборона, освіта, охорона здоров'я, екологія, інфраструктура. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: формування, моніторинг і оцінка результативності програм. Оцінка ефективності бюджетних витрат: принцип “value for money”. Інструменти підвищення прозорості та підзвітності у сфері публічних видатків. Вплив бюджетної політики на досягнення ЦСР: подолання бідності, розвиток освіти та охорони здоров'я.

Тема 8 Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад

Фіскальна політика в умовах криз як складова антикризового державного регулювання. Особливості фіскальної політики в період пандемії COVID-19: податкові пільги, підтримка бізнесу, соціальні програми. Фіскальна політика в умовах війни: зміни у податковому законодавстві, спрощення адміністрування, підтримка обороноздатності. Фіскальні інструменти післявоєнного відновлення: донорське фінансування, гранти, міжнародні партнерства. Роль місцевих бюджетів у підтримці життєдіяльності територій. Фінансова резильєнтність громад: адаптивне планування, диверсифікація доходів, прозорість, участь громадян. Механізми забезпечення стійкості бюджетної системи до шоків.

Тема 9 Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління

Сутність і класифікація фіскальних ризиків. Основні джерела: макроекономічні, податкові, боргові, політичні, інституційні, кліматичні. Методи виявлення, оцінки та моніторингу ризиків. Управління фіскальними ризиками через резерви, гарантії, страхування, фіскальні правила. Інтеграція оцінки ризиків у систему бюджетного планування. Використання цифрових інструментів у прогнозуванні ризиків. Управління ризиками у процесі відновлення економіки після криз. Підвищення фіскальної стійкості через прозорість і прогнозованість політики.

Тема 10 Цифровізація та електронні сервіси у фіскальній політиці

Цифрова трансформація публічних фінансів як фактор підвищення ефективності фіскальної політики. Електронні сервіси ДПС: е-кабінет платника, електронна звітність, автоматизована реєстрація, електронні перевірки. Використання Big Data, аналітичних панелей, штучного інтелекту у виявленні податкових ризиків. Блокчейн-технології у забезпеченні прозорості фіскальних потоків. Концепція “smart taxation” та цифрового управління доходами і видатками. Роль цифровізації у протидії корупції та досягненні ЦСР 16 “Мир, справедливість та сильні інститути”. Цифрові інновації у фіскальній сфері в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення.

Тема 11 Курсова робота

Самостійне науково-аналітичне дослідження, спрямоване на поглиблення теоретичних знань і практичних навичок з питань фінансової політики. У межах курсової роботи студент проводить оцінку чинної фінансової політики держави або окремого її напрямку (податкової, бюджетної, міжбюджетної, антикризової), здійснює аналіз статистичних показників, готує аналітичні висновки і пропозиції щодо удосконалення політики з урахуванням принципів сталого розвитку, фінансової стійкості та цифровізації публічних фінансів.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Пояснювати сутність, цілі та принципи фінансової політики, її місце у системі державних фінансів та взаємозв'язок із макроекономічним регулюванням.
РН2	Застосовувати принципи, методи та інструменти фінансового регулювання для аналізу формування доходів, видатків та балансування бюджетної системи.
РН3	Аналізувати вплив кризових, соціально-економічних і цифрових трансформацій на реалізацію фінансової політики та фінансову резильєнтність держави і територіальних громад.
РН4	Самостійно здійснювати аналітичні дослідження у сфері фінансової політики з використанням статистичних даних, інформаційних технологій та сучасних підходів до управління державними фінансами.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПР4	Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи, страхування та фондового ринку.
ПР7	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
ПР18	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
ПР19	Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПК1	ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
-----	--

ПК2	ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ПК3	ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
ПК4	ЗК12. Здатність працювати автономно.
ПК5	СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
ПК6	СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок).
ПК7	СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
ПК8	СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
ПК9	СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
ПК10	СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Теоретичні основи фіскальної політики	
Лк1 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна)	Сутність, призначення та економічна природа фіскальної політики. Основні функції фіскального регулювання у ринковій економіці. Еволюція наукових підходів до фіскальної політики: від класичних теорій до сучасних концепцій фіскальної стійкості. Взаємозв'язок фіскальної, бюджетної, податкової та боргової політики у структурі фінансової політики держави.
Лк2 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна)	Інструменти фіскальної політики: податки, державні видатки, трансферти, боргове фінансування. Механізм реалізації фіскальної політики: суб'єкти, об'єкти, методи впливу. Концепція управління державними фінансами, орієнтована на результат: ефективність, прозорість, підзвітність, синергія політик.
Лк3 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна)	Роль фіскальної політики у досягненні Цілей сталого розвитку (SDGs): фінансова інклюзія, соціальна рівність, відповідальне управління ресурсами. Значення доброчесності та антикорупційних стандартів у публічних фінансах.
Пр1 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна)	Практичні аспекти розкриття механізму реалізації фіскальної політики з використанням офіційних ресурсів: Міністерства фінансів України, Державної податкової служби, інтерактивного порталу "Прозорий бюджет". Аналіз прикладів реалізації фіскальної політики у сучасних умовах.

С31 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна) Визначення економічної сутності та еволюції фіскальної політики. Обговорення видів (стимулююча, стримуюча, нейтральна) та принципів фіскальної політики. Дискусія щодо ключових елементів механізму фіскального регулювання.
С32 "Теоретичні основи фіскальної політики" (денна) Деталізація інструментів фіскальної політики: податки, видатки, трансферти, боргове фінансування. Аналіз взаємодії фіскальної, бюджетної, податкової та боргової політики. Обговорення кейсів фіскальної політики в Україні та ЄС.
Тема 2. Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики
Лк4 "Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики" (денна) Інституційна архітектура фіскальної політики. Взаємодія центральних і місцевих органів влади у процесі формування фіскальної стратегії. Роль Міністерства фінансів як координатора державної фіскальної політики.
Лк5 "Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики" (денна) Стратегічні пріоритети та реформи Державної податкової служби України. Міжнародні організації (МВФ, Світовий банк, ОЕСР, ЄС): їх вплив на формування фіскальної політики. Інституційна спроможність публічних фінансів: результативність, підзвітність, ефективність управління бюджетними ресурсами.
Пр2 "Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики" (денна) Аналіз структури та підрозділів Державної податкової служби України. Ознайомлення з основними завданнями та функціями Міністерства фінансів і Казначейства. Огляд інституційної взаємодії між центральними органами виконавчої влади у фіскальній сфері.
С33 "Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики" (денна) Розгляд еволюційних етапів розвитку фіскальної політики в Україні. Обговорення ролі інституційної спроможності у забезпеченні фіскальної стійкості. Обмін думками щодо прозорості та ефективності діяльності фіскальних органів.
Тема 3. Адміністрування податків у системі фіскальної політики
Лк6 "Адміністрування податків у системі фіскальної політики" (денна) Сутність і завдання податкового адміністрування в умовах реформування системи державних фінансів. Облік платників податків – юридичних і фізичних осіб. Державний реєстр фізичних осіб – платників податків. Адміністрування податку на додану вартість, акцизного податку, податку на прибуток.
Лк7 "Адміністрування податків у системі фіскальної політики" (денна) Податкові перевірки, моніторинг, контроль. Електронні сервіси адміністрування податків: е-кабінет платника, автоматизована звітність, обмін інформацією. Антикорупційні аспекти адміністрування. Євроінтеграційні напрями модернізації податкового адміністрування.

Пр3 "Адміністрування податків у системі фіскальної політики" (денна) Вивчення структури та функцій податкових органів, процедури обліку платників. Робота з електронними реєстрами та офіційними формами звітності. Аналіз механізму адміністрування ПДВ і акцизного податку.
С34 "Адміністрування податків у системі фіскальної політики" (денна) Обговорення ролі податкового адміністрування у забезпеченні фіскальної дисципліни. Аналіз типових проблем (ухилення від сплати, тінізація). Дискусія щодо можливостей цифровізації та автоматизації процесів адміністрування.
Тема 4. Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики
Лк8 "Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики" (денна) Сутність, структура і функції податкової системи. Види податків: прямі й непрямі, їх фіскальна та регулююча роль. Загальнодержавні податки і збори: ПДВ, акциз, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, мито, рентна плата. Місцеві податки і збори: склад, порядок справляння, роль у формуванні фінансової спроможності територіальних громад.
Лк9 "Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики" (денна) Податкова гармонізація у межах ЄС. Податкові стимули економічного розвитку та інвестицій. "Зелене" оподаткування у контексті ЦСР: екологічні податки, стимулювання енергоефективності, вуглецеве ціноутворення.
Пр4 "Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики" (денна) Розрахунок податкового навантаження за видами податків (ПДВ, акциз, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб та інші). Аналіз структури загальнодержавних і місцевих податків за даними бюджету. Визначення ролі ключових податкових надходжень у формуванні фіскальної бази держави.
Пр5 "Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики" (денна) Порівняння податкової політики України та країн ЄС за ставками, базою оподаткування, податковими пільгами. Аналіз фіскальної ефективності ПДВ, акцизів, ПДФО, податку на прибуток. Робота з податковою статистикою та графічними інструментами візуалізації.
С35 "Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики" (денна) Обговорення фіскальної, стимулюючої й соціальної функцій податків. Оцінка ефективності податкової політики держави. Дискусія щодо впровадження "зелених" податків та їх ролі у досягненні Цілей сталого розвитку.
Тема 5. Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці
Лк10 "Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці" (денна) Поняття та класифікація спеціальних податкових режимів. Спрощена система оподаткування: умови застосування, адміністрування, суб'єкти. Податкові стимули для малого й середнього бізнесу. Особливості оподаткування у межах режимів "Дія.City", аграрного сектору, індустріальних парків.

Лк11 "Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці" (денна) Податкові пільги для інноваційної діяльності та сталого розвитку підприємств. Узгодження спеціальних режимів з нормами ЄС. Оцінка впливу спеціальних режимів на зайнятість, інвестиції та регіональний розвиток. Особливості оподаткування у межах режимів "Дія.City", аграрного сектору, індустріальних парків.
Пр6 "Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці" (денна) Практичний розрахунок єдиного податку для різних груп платників. Аналіз умов і обмежень застосування спеціальних режимів. Вивчення прикладів підтримки малого бізнесу через податкові стимули та їх впливу на бюджет.
С36 "Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці" (денна) Обговорення ролі спеціальних податкових режимів (Дія.City, аграрні пільги). Аналіз європейських практик податкового стимулювання МСП. Дискусія щодо доцільності податкових пільг у контексті фіскальної ефективності.
Тема 6. Фіскальне регулювання доходів бюджету
Лк12 "Фіскальне регулювання доходів бюджету" (денна) Сутність і завдання фіскального регулювання доходів. Джерела формування доходів державного та місцевих бюджетів. Роль податкових і неподаткових надходжень у забезпеченні збалансованості бюджету. Фіскальні принципи формування доходів територіальних громад.
Лк13 "Фіскальне регулювання доходів бюджету" (денна) Механізми бюджетного вирівнювання: нормативи відрахувань, частка державних податків у місцевих доходах. Фіскальна децентралізація та фінансова автономія місцевих бюджетів. Оцінка ефективності системи доходів у контексті ЦСР 8 "Гідна праця та економічне зростання" і ЦСР 10 "Зменшення нерівності".
Пр7 "Фіскальне регулювання доходів бюджету" (денна) Робота з відкритими бюджетними даними. Визначення частки податкових і неподаткових надходжень. Аналіз динаміки основних бюджетоутворюючих податків, порівняння структури доходів державного та місцевих бюджетів, оцінка їхньої ролі у забезпеченні фінансової стійкості та децентралізації.
С37 "Фіскальне регулювання доходів бюджету" (денна) Обговорення принципів формування доходів місцевих бюджетів. Аналіз впливу децентралізації на стійкість бюджетної системи. Дискусія щодо рівня фінансової незалежності територій. Справедливість розподілу ресурсів між регіонами.
Тема 7. Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики
Лк14 "Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики" (денна) Роль бюджетних видатків у реалізації пріоритетів державної політики. Класифікація видатків за економічною та функціональною ознаками. Основні напрями бюджетних видатків: соціальна сфера, оборона, освіта, охорона здоров'я, екологія, інфраструктура.

Лк15 "Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики" (денна) Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: формування, моніторинг і оцінка результативності програм. Оцінка ефективності бюджетних витрат: принцип “value for money”. Інструменти підвищення прозорості та підзвітності у сфері публічних видатків. Вплив бюджетної політики на досягнення ЦСР: подолання бідності, розвиток освіти та охорони здоров’я.
Пр8 "Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики" (денна) Аналіз розподілу видатків державного бюджету за функціональною класифікацією. Розрахунок питомої ваги соціальних, освітніх, оборонних, інвестиційних видатків. Визначення пріоритетних напрямів фінансування. Аналіз ролі видатків у забезпеченні сталого розвитку.
Пр9 "Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики" (денна) Практичний аналіз бюджетних програм за показниками ефективності. Вивчення кейсів “value for money” у державних видатках. Робота з паспортами бюджетних програм. Методи оцінки результативності на прикладі освіти, охорони здоров’я, оборони.
С38 "Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики" (денна) Обговорення принципу “value for money” у бюджетній практиці. Аналіз прикладів програмно-цільового методу. Дискусія щодо підзвітності й шляхів підвищення прозорості використання бюджетних коштів. Кейси оцінки результативності бюджетних програм.
Тема 8. Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад
Лк16 "Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад" (денна) Фіскальна політика в умовах криз як складова антикризового державного регулювання. Особливості фіскальної політики в період пандемії COVID-19: податкові пільги, підтримка бізнесу, соціальні програми. Фіскальна політика в умовах війни: зміни у податковому законодавстві, спрощення адміністрування, підтримка обороноздатності.
Лк17 "Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад" (денна) Фіскальні інструменти післявоєнного відновлення: донорське фінансування, гранти, міжнародні партнерства. Роль місцевих бюджетів у підтримці життєдіяльності територій. Фінансова резильєнтність громад: адаптивне планування, диверсифікація доходів, прозорість, участь громадян. Механізми забезпечення стійкості бюджетної системи до шоків.
Пр10 "Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад" (денна) Дослідження змін у податковій та бюджетній політиці під час пандемії COVID-19 і воєнного стану. Аналіз державних програм підтримки бізнесу та населення. Оцінка результатів антикризових фіскальних рішень.

С39 "Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад" (денна) Обговорення стратегій місцевих бюджетів у кризових умовах. Аналіз факторів стійкості громад до фінансових шоків та ролі місцевих бюджетів у забезпеченні базових потреб населення. Дискусія щодо шляхів відновлення фіскальної стабільності після війни.
Тема 9. Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління
Лк18 "Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління" (денна) Сутність і класифікація фіскальних ризиків. Основні джерела: макроекономічні, податкові, боргові, політичні, інституційні, кліматичні. Методи виявлення, оцінки та моніторингу ризиків. Управління фіскальними ризиками через резерви, гарантії, страхування, фіскальні правила.
Лк19 "Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління" (денна) Інтеграція оцінки ризиків у систему бюджетного планування. Використання цифрових інструментів у прогнозуванні ризиків. Управління ризиками у процесі відновлення економіки після криз. Підвищення фіскальної стійкості через прозорість і прогнозованість політики.
Пр11 "Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління" (денна) Детальний аналіз фіскальних ризиків. Робота з офіційними джерелами - сайти Міністерства фінансів України, Податкової служби України, портал відкритих даних, «Прозорий бюджет». Визначення основних типів ризиків на прикладі державного бюджету України.
Пр12 "Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління" (денна) Розрахунок боргового навантаження (державний борг до ВВП, витрати на обслуговування боргу, частка внутрішнього/зовнішнього боргу), дефіциту та показників фіскальної стійкості. Аналіз індикаторів, що сигналізують про зростання ризиків для бюджету. Побудова карти ризиків: оцінка ймовірності та масштабу впливу кожного ризику.
С310 "Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління" (денна) Обговорення механізмів мінімізації ризиків: резерви, гарантії, страхування, фіскальні правила. Аналіз міжнародного досвіду прогнозування ризиків. Дискусія щодо ролі цифрових інструментів у контролі фіскальної стабільності.
Тема 10. Цифровізація та електронні сервіси у фіскальній політиці
Лк20 "Цифровізація та електронні сервіси у фіскальній політиці" (денна) Цифрова трансформація публічних фінансів як фактор підвищення ефективності фіскальної політики. Електронні сервіси ДПС: е-кабінет платника, електронна звітність, автоматизована реєстрація, електронні перевірки. Використання Big Data, аналітичних панелей, штучного інтелекту у виявленні податкових ризиків.

Лк21 "Цифровізація та електронні сервіси у фінансовій політиці" (денна) Блокчейн-технології у забезпеченні прозорості фінансових потоків. Концепція “smart taxation” та цифрового управління доходами і видатками. Роль цифровізації у протидії корупції та досягненні ЦСР 16 “Мир, справедливість та сильні інститути”. Цифрові інновації у фінансовій сфері в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення.
Пр13 "Цифровізація та електронні сервіси у фінансовій політиці" (денна) Ознайомлення з функціоналом електронного кабінету платника податків. Аналіз можливостей онлайн-звітності, сервісів “Дія” та “Прозорий бюджет”. Аналіз ролі цифровізації у спрощенні адміністрування, підвищенні прозорості та зниженні корупційних ризиків.
СЗ11 "Цифровізація та електронні сервіси у фінансовій політиці" (денна) Обговорення переваг і ризиків цифровізації публічних фінансів. Аналіз концепції “smart taxation” та ролі блокчейн-технологій. Дискусія щодо перспектив розвитку цифрових сервісів у післявоєнний період.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Навчання на основі досліджень (RBL)
МН2	Лекційне навчання
МН3	Практикоорієнтоване навчання

Лекційне навчання передбачає використання класичних та інтерактивних лекцій, які забезпечують формування у студентів теоретичних і методологічних знань із фінансової політики (РН1, РН2). Практикоорієнтоване навчання здійснюється під час практичних занять, роботи з відкритими бюджетними даними, аналітичними звітами ДПС, Казначейства та Міністерства фінансів. Студенти розвивають уміння застосовувати методи фінансового аналізу, розраховувати показники ефективності доходів і видатків, виявляти фінансові ризики та оцінювати стійкість бюджетної системи (РН2, РН3, РН4). Навчання на основі досліджень реалізується через виконання аналітичних завдань та курсової роботи. Студенти формують навички самостійного пошуку, аналізу й інтерпретації фінансово-бюджетних даних, опановують методи дослідження фінансових процесів, навчаються робити обґрунтовані висновки. Цей метод сприяє розвитку критичного мислення та академічної доброчесності (РН1, РН3, РН4).

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка курсової роботи
НД2	Підготовка до лекцій з використанням платформи MIX SumDU
НД3	Виконання практичних завдань

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Опрацювання вивченого навчального матеріалу за темами ОК	протягом семестру	Google Meet
МФО2 Розв'язування ситуаційних завдань	Опрацювання завдань на семінарські і практичні заняття, що заплановані в п.8 силабусу	Протягом семестру	Рекомендації викладача на платформі Mix SumDU, в Google Meet
МФО3 Обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами	Настанови викладача при виконанні практикоорієнтованих завдань	8 тижнів	Рекомендації викладача на платформі Mix SumDU, в Google Meet
МФО4 Настанови викладача в процесі написання курсової роботи	Обговорення теми, плану, аналітичної та практичної частини курсової роботи	протягом семестру	Рекомендації викладача на платформі Mix SumDU, в Google Meet

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
--	----------------	----------------	-------------------

МСО1 Проміжний модульний контроль у формі тестування	Оцінювання знань вивченого матеріалу	8 тижнів	Рекомендації викладача
МСО2 Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань	Розгляд конкретних ситуацій і практичні розрахунки	Протягом семестру	Рекомендації викладача на платформі Mix SumDU, в Google Meet
МСО3 Підсумковий контроль: екзамен	На основі тестування	8-й тиждень	Платформа Mix SumDU
МСО4 Написання та захист курсової роботи	Презентація доповіді курсової роботи, захист курсової роботи	8-й тиждень	Платформа Mix SumDU, Google Meet

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		100 балів	
МСО1. Проміжний модульний контроль у формі тестування		10	
	тестування (2x5)	10	Ні
МСО2. Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань		50	
	письмовий звіт до кожної теми (10x5)	50	Так
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен		40	
		40	Ні

Курсова робота:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		100 балів	
МСО4. Написання та захист курсової роботи		100	
		100	Ні

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється протягом семестру за 100-бальною шкалою і включає три складові: проміжний модульний контроль у формі тестування (МСО1 – 10 балів), виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань з підготовкою письмових звітів до кожної теми (МСО2 – 50 балів) та підсумковий контроль у формі

екзамену (МСОЗ – 40 балів). Усі види робіт виконуються студентами самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності. У межах дисципліни передбачена можливість перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, що підтверджуються відповідним документом (сертифікатом, свідоцтвом, дипломом тощо), який дозволяє однозначно ідентифікувати особу здобувача та засвідчує результати його участі в освітньому заході.

Регламент оцінювання курсової роботи: I. Оцінювання змістовних аспектів виконання курсової роботи - 50 балів; II. Оцінювання організаційних аспектів виконання курсової роботи - 20 балів; III. Оцінювання презентації та захисту курсової роботи - 30 балів.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН3	Бібліотечні фонди
ЗН4	Навчальна платформа MIXSumDU

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Ткач Є. В., Нікіфоров П. О. Фіскальна і монетарна політика: макроекономічний аналіз та інституційне середовище: навч. посіб. / Є. В. Ткач, П. О. Нікіфоров. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2022. 240 с.
2	Купчак М. Я., Саміло А. В. Податковий менеджмент. Навчальний посібник. Львів, 2020. 185 с
Допоміжна література	
1	Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyu-posibnyk.pdf
2	Рябушка Л. Б., Кубах Т. Г., Павленко І. М. Сучасні підходи до управління фіскальними ризиками: методологія та практика. Бізнес Інформ. 2021. №5. С. 339–348. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-339-348
3	Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / за заг. ред. Л. Л. Гриценко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 359 с.
4	Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Performance Assessment Report. Ukraine. URL: https://www.pefa.org/node/3676 .
5	David N. Weil Fiscal Policy. 2021. URL: https://www.econlib.org/library/Enc/FiscalPolicy.html

6	Методичні вказівки до курсової роботи з дисципліни «Фіскальна політика» / укладачі: Л. Б. Рябушка, Т. Г. Кубах. Суми : Сумський державний університет, 2022. 30 с.
7	Ryabushka L., Dekhtyar N., Yusiuk A. Current trends in fiscal policy development in Ukraine: theory, methodology, practice Visnyk of Sumy State University. 2022. С. 117–128. URL: https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.1-13
8	Pakhnenko O., Brychko M., Shalda A. Financial Support of Communities During the Covid-19 Pandemic. Financial Markets. Institutions and Risks. 2022. № 6(3). P. 83-92. https://doi.org/10.21272/fmir.6(3).83-92.2022
9	Пахненко О.М. Сутність та складові резильєнтності громад в контексті Covid-19. Економіка та суспільство. 2022. №39. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-51
10	Податковий менеджмент : підручник / О. В. Зайцев. Суми. Сумський державний університет, 2017. 412 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Податковий Кодекс України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2	Бюджетний Кодекс України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17
3	Офіційний сайт Міністерства фінансів України: https://mof.gov.ua/uk
4	Офіційний сайт Державної податкової служби України: https://tax.gov.ua/
6	Офіційний сайт Дія.Бізнес: https://business.diia.gov.ua/

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекцій	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Теоретичні основи фіскальної політики	15	12	6	6	0	3	1.5	1.5	0	0	0
2	Організаційно-інституційні засади реалізації фіскальної політики	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
3	Адміністрування податків у системі фіскальної політики	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
4	Оподаткування як основа реалізації фіскальної політики	12.5	10	4	6	0	2.5	1	1.5	0	0	0
5	Спеціальні податкові режими у фіскальній політиці	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
6	Фіскальне регулювання доходів бюджету	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
7	Бюджетні видатки як інструменти фіскальної політики	12.5	10	4	6	0	2.5	1	1.5	0	0	0
8	Фіскальна політика в умовах криз: стійкість бюджетної системи та фінансова резильєнтність громад	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
9	Фіскальні ризики: джерела виникнення та методи управління	12.5	10	4	6	0	2.5	1	1.5	0	0	0
10	Цифровізація та електронні сервіси у фіскальній політиці	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
11	Курсова робота	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												
1	курсова робота	30	0	0	0	0	30	0	0	0	0	30
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>90</i>	<i>42</i>	<i>48</i>	<i>0</i>	<i>60</i>	<i>10.5</i>	<i>12</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>7.5</i>

	РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Фіскальна політика» Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл Спеціальність та освітня програма 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок: Фінанси Форма здобуття освіти денна Мова викладання українська
Викладач(і)	Пахненко Олена Михайлівна
Контактна інформація викладача	o.pakhnenko@biem.sumdu.edu.ua
Час та місце проведення консультацій	Кожен понеділок 13.00-14.00 аудиторія 313 корпус K2 або відео конференція https://meet.google.com/hux-scip-fde
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	MIX СумДУ: https://mix.sumdu.edu.ua/study/course/31659/show
Посилання на робочу програму в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/bdde72afa7e8aee165238b7c8ac462b25761032
Засоби зворотного зв'язку	Викладання дисципліни в режимі онлайн-конференції здійснюється за допомогою Google Meet за посиланням: https://meet.google.com/hux-scip-fde Навчальні матеріали розміщені на навчальній платформі MixSumDU

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Усі роботи, визначені робочою програмою, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час всіх видів контрольних заходів списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації, списування. Усі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання зі зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту

Політика використання інструментів штучного інтелекту оголошується викладачем на початку курсу. Заборонено використовувати інструменти штучного інтелекту для підготовки робіт, визначених робочою програмою навчальної дисципліни

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні матеріалів із джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених робочою програмою навчальної дисципліни, здобувачі освіти обов'язково мають дотримуватися умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (наприклад, хвороба, участь у програмах академічної мобільності) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Дедлайни по виконанню письмових робіт виставлені в MixSumDU. Якщо роботу здобувач здав з порушеннями термінів без поважних причин - оцінка знижується (80% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання результатів атестаційних заходів не допускається. Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій.

Якщо за результатами всіх контрольних заходів отримана сума балів відповідає позитивній оцінці (обов'язковою є умова виконання усіх вимог, визначених РП НД та регламентом), вона є підсумковою, перескладання позитивної оцінки з метою підвищення не здійснюється.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету, з урахуванням установлених строків, форм контролю та процедур повторного складання контрольних заходів.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарження та розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету.

Критерії оцінювання

Перший семестр вивчення

МСО1. Проміжний модульний контроль у формі ..., 10 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 9-10 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 8 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 6-7 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-5 балів
МСО2. Виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань, 50 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 45-50 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 37-44 балів

3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 30-36 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-29 балів
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен, 40 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 36-40 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 30-35 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 24-29 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-23 балів

Оцінювання курсової роботи

Перший семестр вивчення

МСО4. Написання та захист курсової роботи, 100 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 90-100 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 74-89 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 60-73 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-59 балів